



Поетика на пътя в българската  
литература от 20-те и 30-те  
години на ХХ век

Проект за дисертация

Изготвил:  
Мария Русева

# Методология

Изследването ще се концентрира върху няколко теоретични посоки, сред които ще открием като водещи следните три:

- Проблемът за **пътя и пътуването** в по-общ теоретичен аспект (през текстове на Валтер Бенямин, Зигмунт Бауман, Георг Зимел и др.) и по-конкретно в контекста на българския литературен модернизъм (през художествени текстове и критически такива, публикувани в специализираната периодика – „Златорог“, „Философски преглед“ и др.);
- Проблемът за **модерната човешка идентичност** (през концепциите на различни автори като Чарлз Тейлър; Антъни Гидънс, Пол Рикъор, Бойко Пенчев, Валери Стефанов и др.);
- Проблемът за **своето и чуждото**, който се откроява като водещ за българската литература до ПСВ, както и за времето от 20-те и 30-те години (Вж. напр. книгата “Своечуждият модернизъм” на Александър Йорданов, 1993).



# Понятиен апарат

В дисертацията ще се акцентира върху няколко понятия, които предстои да получат своята теоретична обосновка.

На първо място ще се открие и аргументира понятието „**поетика**“, въведено в заглавието на темата. Ще си послужим с определението на Цветан Тодоров за поетика като „науча за литературния дискурс“. И още:

- *„Поетиката е едновременно „абстрактен“ и „вътрешен“ подход към литературата.“*
- *„Поетиката си поставя за задача разработването на категории, които позволяват да се улови едновременно единството и разнообразието на всички литературни произведения. Индивидуалното произведение е илюстрация на тези категории, то има статут на пример, не на окончателен вариант. Например поетиката трябва да развие теория на описанието, която ще покаже това, което е общо за всички описания, и това, което ги прави различни, но тя няма да се занимава с описанието в отделния текст“. (Ducrot O., Todorov T. Dictionnaire encyclopedique des sciences du langage. Paris, Larousse, 1972, p. 106, по прев. на Петя Тодорова)*

# Понятиен апарат

Ще се направи опит за изграждане на **митопоетически образ** на:

- **Пътя** и произтичащите взаимовръзки с различни видове пътища и средства/машини за пътуване, които са актуални за времето от 20-те и 30-те години на ХХ век;
- **Пътуващия човек/ Homo viator** – различните теоретични постановки, които се наплъстват от античността и средновековието насам. Ще бъдат разгледани и обвързаните с това понятие алтернативи/вариации на пътуването през фигурите на *чужденеца, туриста, поклонника, скитника* и др.

Също така, ще бъде направена съпоставка между **Човека на пътя** и **Човека на мястото**.



# Изследователски проблем

Дисертацията има за цел да се съсредоточи около два основни момента, които ще назовем с общото заглавие **Път и идентичност.**

Ще се търсят отговори на въпросите:

1. С каква *цел* пътува модерният човек?
2. Какво са *посоките* на пътуване?
3. Какво улавя *погледът* на пътуващия човек?
4. Каква *обстановка на пътуване* рисуват художествените текстове от 20-те и 30-те години на ХХ век и как тя се променя/премоделира във времето?



# Научна догадка (Хипотеза)

Изследването ще зададе начална хипотеза за това как ще тълкуваме понятието „път“, която хипотеза в хода на работа следва да се провери и да потърси своите доказателства и/или контрааргументи.

**Пътят** ще се разглежда като:

- произвеждащ алтернативи на делничното битие (отместване на Аза в различието);
- възможност за натрупване на опит в новото;
- акцент върху срещата с непознатото и резултатната саморефлексия на Аза;
- алтернатива на безпътицата.



# Цел и задачи на изследването

Дисертацията има за цел да типологизира проблема за пътя, като проследи не само географските контури и маршрути, но и тяхната тематична отсянка/обагреност през погледа на пътуващия човек в българската литература от периода.

## Задачи:

- Да се изгради галерия от различните образи на пътуващи хора, които населяват художествените текстове.
- Пътуването подлага на изпитание опорите на идентификацията – национална, личностна, религиозна и пр. Да се проследят кризите на идентичността – резултат от различните изпитания в пространството на пътя.
- Да се направи анализ, съобразен с литературноисторическите тенденции и да се открият взаимовръзките (предпоставки, последици) за появата на конкретното явление.



# Изследователски процедури

За целите на литературноисторическото изследване ще бъдат използвани следните процедури:

- Изграждане на библиография, съставена от художествени текстове от българската литература от 20-те и 30-те години, които проблематизират темата за пътя;
- Контент анализ;
- Семантичен анализ. Събиране и изграждане на речник на смисловите употреби на различни думи/словосъчетания, свързани с пътя;
- Изграждане на своеобразна географска карта, която да визуализира местата и маршрутите, по които пътува човекът от 20-те и 30-те години.





# Изследователски процедури

За целите на теоретичната аргументация следва да се:

- Изгради библиография на теоретични, социологически и литературоведски изследвания, обвързани с темите за пътя, пътуващия човек и модерната идентичност;
- Проучат европейски бази данни и сайтове за електронни ресурси по темата на английски и руски език (CEEOL, Academia.edu и др.).



# Възможни трудности

Поради големия обхват на така зададената тема на дисертацията може да възникнат следните трудности:

- Трудност ще представлява началният подбор на художествени текстове – процесът по тяхното издирване.
- Винаги стои възможността на изследователското око да убегнат текстове, които биха се оказали ключови за изследването;
- Възможно е да се появи трудност при систематизирането на събрания материал и подреждането му според по-общи открояващи се закономерности.



# Очаквани резултати

Дисертацията следва да:

- Изгради адекватна и подредена литературноисторическа картина на пътя в българската литература от междувоенния период.
- Очертае в яснота различните образи на пътуващия човек, които се превръщат в обект на интерпретация в разглежданите художествени текстове;
- Спре вниманието както върху водещи класически автори от периода, така и върху маргинални автори, които са все още слабо засегнати от критическото внимание.
- Изгради еkleктичен жанров профил по темата за пътя и да проследи как се разминават самите жанрове в обектното изображение на проблема.
- Открий ясни и защитени (от разглежданите текстове) тези и тенденции, които се наблюдават в българската литература от периода.



# Благодаря за вниманието!



Презентацията е изготвена в рамките на докторантски курс  
„Изследователски процедури във филологическите науки“, 2017 г.